

Wieloletnie doświadczenia konkursowe pozwalają dość dokładnie sformułować kryteria oceny formy edytorskiej stanowiącej główny przedmiot uwagi jurorów i zainteresowania twórców książek. Zasadnicze wymogi stawiane książkom można streścić w sześciu punktach. Osiąganie, a nawet widoczne dążenie do spełnienia tych wymagań daje szansę uzyskania przychylniej oceny jurorów.

1. Istotnym elementem estetycznej jakości książki jest **zgodność jej treści i formy**, czyli odpowiedniość wizualnych efektów dobranych dla prezentacji tematu. Skrótowo mówiąc, chodzi o to, aby w książce nie było dysonansu tych składników, np. aby katalog akwarel nie wyglądał jak ewidencja wyrobów przemysłowych, albo reportaż wojenny nie przypominał wyglądem romansu. Często też bywa, że miała treść, nieistotna i nieważna, prezentowana jest w wydaniu luksusowym. Z takiego połączenia powstaje publikacja rażąca sztucznością i pretensjonalna.

2. Przemysłany projekt graficzny publikacji traktowanej jako całość powinien prowadzić ku wizualnej **jedności estetycznej** harmonijnie łączącej wszystkie elementy. Zdarza się, że np. stronic tytułowe nie pasują do układu wnętrza, albo typografia i grafika okładki sprawiają wrażenie, jakby były z innej książki. Postulat jedności estetycznej oczywiście nie oznacza, że projektant formy książki nie może korzystać z prawa do eksperymentu, stosowania kontrapunktu jako środka wyrazu artystycznego, bądź nawet szokujących zestawień graficznych.

3. Dążenie do **funkcjonalności książki** rozumiane głównie jako działanie na rzecz wygody jej użytkownika. Chodzi tu o czytelność użytych krojów pism i układów typograficznych. O przemyślane powiązanie elementów treściowych, szczególnie w podręcznikach, informatoriach i książkach naukowych, np. stworzenie czytelnikowi wzrokowych „ścieżek” ułatwiających dotarcie do przypisów czy aneksów, właściwe wykorzystanie żywych pagin, spisów i odsyłaczy, itp.

4. W oczach jury cennym walorem jest **oryginalność ujęcia** polegająca na ukształtowaniu książki w oparciu o nowatorską koncepcję. Stosowanie świeżych układów typograficznych, oryginalnych

nowatorskich krojów pism drukarskich, wykorzystanie nowatorskich technik reprodukcji obrazu i możliwości współczesnej poligrafii, innowacyjnych podłoży drukowych, pomysłowe rozwiązania introliigatorskie, wszystkie one stanowią szeroki repertuar środków wyrażania ducha nowoczesności.

5. **Walory graficzne ilustracji** i ich dobór. Ilustracje graficzne, malarskie oraz fotograficzne oceniane są z uwzględnieniem ich poziomu artystycznego. Natomiast w wypadku ilustracji pogładowych (zdjęć, schematów, infografiki itp.) uznawane zdobywają takie, które wspomagają zrozumienie tekstu, czytelnie przedstawiają obrazowane treści i są dobrze wkomponowane w typograficzny układ książki.

6. **Jakość wykonania** książki. Oceniana jest perfekcja wykonania we wszystkich technologicznych fazach produkcji (prepress, press i postpress), a także użyte materiały – gatunkowa jakość: farb, papierów, materiałów introliigatorskich itp.

Wymienione kryteria stanowią teoretyczną podstawę ocen. Jak jednak często w konkursach bywa, znaczną rolę ogrywiają preferencje estetyczne poszczególnych jurorów oraz ich stosunek do aktualnych tendencji widocznych we współczesnej sztuce użytkowej. W tym miejscu należy podkreślić zadanie komisarzy polegające na tym, aby proponując skład sądu konkursowego, uwzględnił osoby mające szeroki przegląd trendów panujących na rynku książki, a jednocześnie reprezentujące różne, nawet pokoleniowo odmienne, spojrzenie na artefakty. Jurorzy nie muszą znać się na wszystkim, ale w ich gronie powinny znajdować się osoby, które fachowo mogą ocenić koncepcję edytorską albo ilustracje, typografię, czy też funkcjonalność książki i jej fizyczne wykonanie.

W trakcie ponad sześćdziesięcioletniego istnienia konkursu zmieniały się style projektowania, gusty i możliwości techniczne. Jednak cel konkursu pozostawał niezmienny: wybrać książki wyróżniające się poziomem edytorsko-artystycznym.